

4 5

april | mei 2020

DOOPS GEZIND HAARLEM

pelgrimsreis jongeren | 2020

twee-maandijks magazine van de Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem

actueel 2

4

6

weg uit
Eritrea 12

lego event 2 overdenking 3 mededelingen 9 & 10 Heerenkamer 11 TEE Haarlem 13
sneelm@il 14 & 15 onder de loep 15 kerkdiensten 16

www.doopsgezindhaarlem.nl

Lieve lezers,

Wij leven in onzekere tijden. Dat geldt ook de inhoud van dit blad. Toen we met dit nummer begonnen, schudden we elkaar nog gewoon de hand, dat lijkt inmiddels lang geleden. Als u dit leest is er weer anderhalve week verstreken ten opzichte van de woorden die we nu aan het schrijven zijn. Wij hebben geprobeerd op de valreep nog een en ander aan te passen. Dat is gedeeltelijk gelukt, maar er was ook erg veel onzeker. Daarom vragen we uw begrip voor het feit dat mogelijk bepaalde onderdelen van dit blad door de ontwikkeling rond het coronavirus in een geheel ander licht zijn komen te staan.

Via brieven, onze vernieuwde website en de sociale media houden we u zo actueel mogelijk op de hoogte. Dat geldt zowel waar het gaat om de onderlinge verbondenheid, om initiatieven om op een andere manier gemeenschap te zijn, als om mogelijke herstart van kerkdiensten en activiteiten. Tijden van crisis vragen veel van ons allen, maar boren ook gemeenschapszin en creativiteit aan.

Onze gebeden gaan uit naar allen die door de gevolgen van het virus getroffen zijn of worden. Het valt amper te overzien laat staan te bevatten welk een impact deze crisis

voor sommigen heeft of nog zal hebben. Wij denken daarbij niet alleen aan ernstig zieken of erger, maar bijvoorbeeld ook aan het je opgesloten voelen in je eigen huis of in de kamer van je verpleeghuis.

Onze grote bewondering spreken we uit richting allen op wie onder deze exceptionele omstandigheden een bijzonder beroep gedaan wordt. Moge de Eeuwige het werk van hun hersens, harten en handen zegenen. Ook gaan onze gedachten uit naar allen die te maken hebben met de economische kaalslag die zich aan het voltrekken is.

Onze gedachten gaan tenslotte uit naar mensen die leven in landen met minder medische voorzieningen en met een vaak al zwakke economie. Daarbij denken we speciaal aan hen met wie wij ons wereldwijd via doopsgezinde of andere netwerken verbonden voelen.

Het symbool van onze kerkelijke gemeenschap is de olijftak. Het verwijst naar een nieuw begin na de vloed, waaraan Noach en de zijnen in de ark wisten te ontsnappen. Laten we vooral dit symbool voor ogen houden.

namens de redactie,
ds. Herman Heijn

foto's: Evelien Henstra

lego paradijs

Op 19 februari is er de hele dag druk gebouwd met Lego in de kerkzaal van de Grote Vermaning. We hadden twee keer een uitverkocht huis (lees kerk-

zaal) en het was een fantastisch gezicht, zoveel kinderen met legoblokjes in de weer. Misschien heeft u in de krant al de prachtige foto's met leuke enthousiaste verhalen gelezen. Voor herhaling vatbaar! •

door Herman Heijn

Tijdens elke jongerenpelgrimage bezoeken we een bedrijf. Zo hebben we boterkuipjes zien vullen in Athene, een textielfabriek bezocht bij Istanbul en auto's zien bouwen in Tsjechië. Dit jaar was het een bijzonder bedrijf: een voetbalclub.

Achter de schermen van elke professionele voetbalclub gaat een hele bedrijfsvoering schuil. Wij kregen een rondleiding door de catacomben van het stadion, liepen door kleedkamers en kwamen in de persruimte. Daar gebeurde iets bijzonders.

Leonardo da Vinci

Onze jongeren waanden zich even trainers en speelden vol overtuiging hun rollen. Het leidde tot grote hilariteit. Tot het moment dat Maan Verburg plaatsnam. Maan met zijn lange haardos en baard deed iemand aan Jezus denken. De lange perstafel riep het beroemde avondmaal van Leonardo

da Vinci op. Tweemaal zes discipelen werden aangewezen en ineens veranderde het hele tafereel in een klassieker met een eigentijdse touch. Toeval, traditie en tegenwoordigheid vloeiden ineen.

3 maal een T

Het eerste element is 'toeval'. Wij zijn een beetje verleerd open te staan voor wat ons toevalt. Wij hebben liever de werkelijkheid in onze eigen hand en produceren daartoe stippen op de horizon, protocollen en procedures en slaan vol overgave aan het plannen. Je kunt je afvragen of deze manier van omgaan met de werkelijkheid de Heilige Geest niet voor de voeten loopt.

Het tweede facet is 'traditie'. Zonder het dagelijks te beseffen staan wij met elkaar in een gezamenlijke traditie. Daar hoort bijvoorbeeld het verhaal over het Laatste Avondmaal van Jezus en zijn leerlingen bij. Maar evenzogoed het icoon dat Da Vinci daarvan maakte. Zonder dergelijke verhalen en beeldtaal verliezen we datgene wat we samen delen. Niet alleen in het nu, maar ook met onze voorouders en met de komende generaties. Onderschatten we de traditie niet?

toeval, traditie & tegenwoordigheid vloeiden ineen

Tenslotte gaat het om 'tegenwoordigheid'. Het verhaal dat in de bijbel staat wordt via de herinnering aan Da Vinci in de persruimte van HSV actueel. Het stelt ons vragen als: 'zijn fenomenen als sport en commercie niet de traditionele positie van geloof en kerken gaan innemen?' •

De laatste trein uit Westerbork

door Alle Hoekema

Op zondag 4 november 1934 doopte ds. J.M. Leendertz in onze kerk 67(!) jonge mensen; onder hen Martha van Konijnenburg, haar twee jaar jongere broer en twee oud-klasgenoten van het Stedelijk Gymnasium, Jan en Kees Spoelder.

Dat Martha gedoopt werd, was niet vanzelfsprekend. Misschien telde mee, dat de jonggestorven Groningse grootmoeder aan vaders kant, naar wie ze was vernoemd, doopsgezind geweest was: Martha van Calcar. En anders was het de invloed van het vrijzinnige klimaat op dat gymnasium.

een schuchter meisje

In Duitsland was Hitler al aan de macht. Dat moet het gezin van Martha toen al verontrust hebben. Haar moeder Irma van Konijnenburg-Ernst, lerares Frans, was joods. Martha's joodse grootmoeder, uit de Elzas afkomstig, woonde in Amsterdam;

haar grootvader Frederic Joseph Ernst was daar al in 1929 overleden. Martha had, met een onderbreking van ruim een jaar wegens ziekte, het gymnasium afgerond. Op de enige foto die van haar te vinden was, zie ik een schuchter meisje uit de derde klas, aan de rand van een groep leerlingen op de trappen van de Kloveniersdoelen, toen de gymnastiekzaal van haar school. Haar vader was in Haarlem een geziene arts; vanaf 1918 de eerste GGD-arts van de stad. Twee jaar na zijn pensionering in 1934, ging het gezin terug naar Amsterdam; ze gingen wonen aan de Euterpestraat, nota bene zowat schuin

tegenover de school waar de beruchte Sicherheitspolizei later gevangenen zou martelen en executeren.

verdere familie

Martha begon in 1937 met een rechtenstudie aan de Gemeentelijke Universiteit, die ze in 1941 afrondde. Toen waren verschillende joodse hoogleraren al ontslagen en werd het klimaat aan de faculteit pro-Duits. Misschien zette ze haar studie notarieel recht daarom voort aan de VU; met speciale toestemming van de VU-rector Prof. Rutgers. Intussen werkte ze bij de levensverzekeringsmaatschappij Centraal Beheer.

De anti-joodse maatregelen van de Duitse bezetter moeten voor het gezin een verschrikking geweest zijn. Martha's joodse moeder was door haar huwelijk met een niet-joodse man voorlopig gevrijwaard van deportatie. Maar zij en haar kinderen werden wel geregistreerd, moesten waarschijnlijk een ster dragen en allerlei vernederingen ondergaan. Oma Sophia Ernst-Levij, woonachtig in een joods pension op wat nu het Victorieplein heet, kon Westerbork niet ontlopen ondanks pogingen haar vrij te krijgen. Op 27 augustus 1943 werd ze in Auschwitz vergast, 91 jaar oud. Martha's moeder werd bij een razzia onder gemengd-gehuwde joden eind maart 1944 opgepakt en zat in april enkele dagen in Westerbork gevangen. Goddank werd ze evenals een aantal anderen na heftige protesten weer vrijgelaten.

naar Westerbork

Op 7 juni 1944 werd Martha zelf gevangengenomen door de Sicherheitspolizei; mogelijk wegens verzetsactiviteiten, maar daarover is helaas niets bekend; de archieven van het Huis van Bewaring aan de Weteringschans in Amsterdam zijn door de Duitsers vernietigd. Martha moet daar op 14 juli de mislukte overval door een verzetsgroep van Johannes Post hebben meegemaakt.

Op 21 augustus werd ze overgebracht naar Westerbork. Daar kwam ze in de strafbarak 67 waarin ook Anne Frank en haar familie waren opgesloten. Of ze elkaar gesproken hebben, is onbekend. Intussen waren haar ouders radeloos. Jan van Konijnenburg schreef tevergeefs brieven: naar Duitse instanties, naar mevrouw Timmenga-Hiemstra, die bemiddelde voor ontzettend veel gevangenen in Vught, en naar de advocaat Jan de Pont aan de Herengracht, die onverschrokken verzetsmensen bijstond in de schijnprocessen voor Duitse rechtbanken. Het zou niets helpen.

94696

Dolle dinsdag kwam. Een week later, op 13 september, werd Martha van Konijnenburg in de allerlaatste trein die uit Westerbork vertrok, samen met 280 andere gevangenen naar Bergen-Belsen gevoerd. Onder die gevangenen 58 *straffällige Mischlinge* zoals Martha

Foto's gemaakt in augustus 2019 door Herman Heijn in het kamp Auschwitz, waar de oma van Martha op 29 augustus 1943 is omgebracht.

zelf, en vijftig kleine, anonieme kinderen die goddank in Theresienstadt bijna allemaal de oorlog overleefden. Martha ging in december 1944 opnieuw op transport, nu naar Ravensbrück, als gevangene 94696. In dat verschrikkelijke vrouwenkamp vonden ook andere doopsgezinden hun levenseinde, zoals Sophie van Gilse, Geertje Pel-Groot en Anna Heringa.

Als Martha's sterfdatum wordt vermeld 7 maart 1945; onder welke onmenselijke omstandigheden ze omkwam, weten we niet. De korte rouwadvertentie die haar ouders en broer op 22 augustus 1945 plaatsten in het *Haarlems Dagblad*, zegt alleen: 'Zij was 'n zegen voor velen'. En verder: 'verzoeken geen rouwbeklag'.

Het stemt me verdrietig dat ik haar korte, bewogen leven maar heel ten dele kan reconstrueren. Ik had graag recht willen doen aan haar naam: een jonge vrouw, ooit hier in ons midden gedoopt, wier leven in haar dertigste levensjaar wreed werd afgebroken, nu precies driekwart eeuw geleden. Ik steek een kaars voor haar aan en bid: moge haar naam bewaard blijven in de palm van de hand van de Eeuwige. ●

Jan van Breda

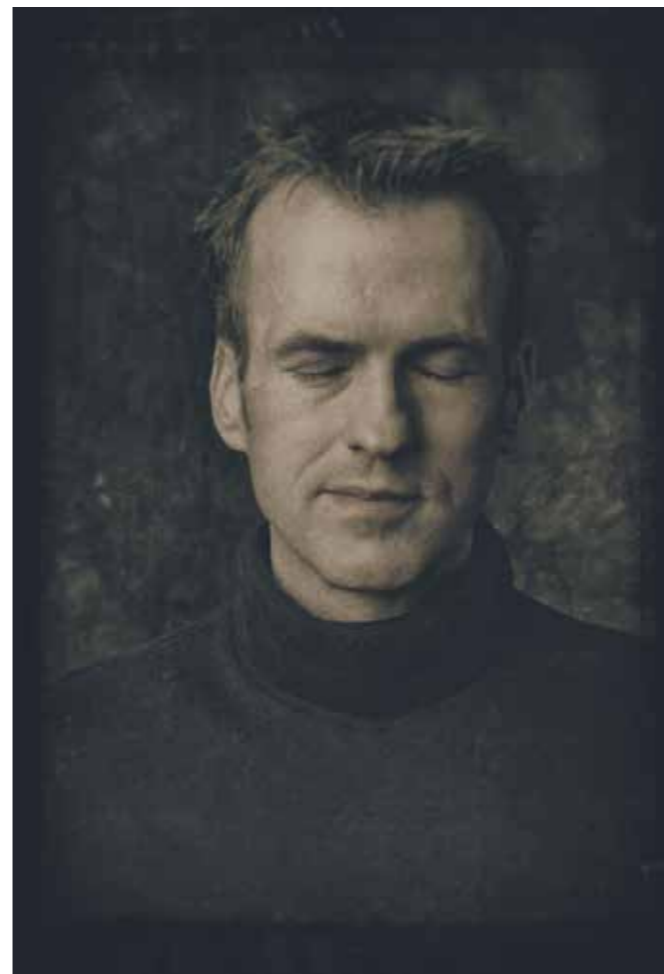
Brainstorm

– I'm not alone

Enkele jaren geleden werd bij fotograaf Jan van Breda een goedaardige brughoektumor aangetroffen. Gevolg: een ingrijpende operatie, een langdurige revalidatie en leren leven met lichte beperkingen. Jan maakte een 40-tal indrukwekkende portretten van lotgenoten met Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH). Daarnaast raakte Jan gefascineerd door de flora van Curaçao. Het resultaat is een vijftal fotocollages van de wondere wereld van dit eiland in de Caraïbische Zee.

Evelien Henstra in gesprek met
Jan van Breda & Timo Kosters

Fotogalerie De Gang
Grote Houtstraat 43 | Haarlem
Ingang Frankestraat 24 | Haarlem
www.fotogaleriedegang.nl

de fotograaf

Jan werkte als beeldarchivaris en later op de beeldredactie van *Het Parool*, tot hij in 2004 boventallig werd verklaard. Hij had nooit een camera vastgehouden, maar is toen naar de fotoacademie gegaan. Nog tijdens de opleiding won Jan de Zilveren Camera in de categorie Documentair en later nog een keer in de categorie Portretten. Jan typeert zichzelf als mensen-fotograaf; hij vindt portretten het leukste. 'Iedereen heeft wel iets interessants om vast te leggen.' Alleen op Curaçao is het anders, want daar fotografeert hij bloemen, omdat 'de kleuren zo prachtig zijn, terwijl het in Nederland grauw en grijs is.' Het handige van bloemen is 'dat ze niet lastig zijn'. Jan heeft in zijn fotocarrière veel bekende mensen gefotografeerd met lastige wensen, bijvoorbeeld dat hij maar 5 minuten kreeg om foto's te maken of zelfs de restrictie om maar 2 keer het knopje in te mogen drukken. Jan had eerder een expositie in De Gang, namelijk in 2014 onder de titel *LAK de Wereld van Jantje* waarvoor hij onder andere drag queens portretteerde.

NAH

Al een tijdje had Jan last van doofheid en een verstoorde motoriek totdat hij in januari 2015 thuis onderuitging en in het ziekenhuis terecht kwam. Een CT-scan wees op een goedaardige brughoektumor met een cyste ernaast. Jan werd geopereerd, hetgeen op zichzelf goed verliep, maar een paar dagen na de operatie ontstond als complicatie een bacteriële hersenvliesontsteking waardoor hij een week helemaal kwijt is. Juist die complicaties zorgden ervoor dat het hersteltraject langzaam verliep en dat er uiteindelijk

p. 6 Jan (1958) – brughoektumor, hersenvliesontsteking (2015)
p. 7 v.l.n.r. met klok mee Timo (1974) – brughoektumor (2011), operatie (2011), bestraling (2013), operatie (2017) | Anja (1967) – verkeersslachtoffer (2010) Dennis (1983) – hersentumor (2014) | Mientje (1927-2018) – Alzheimer (2017) Siemon (1963) – herseninfarct (2007)

ook blijvende lichte beperkingen zijn overgebleven. Zo is zijn kortetermijngeheugen beperkter, multitasken en drukke plannings lukken niet meer, zijn energieniveau is lager en hij heeft een lichte overgevoeligheid voor geluid. Dit soort beperkingen wordt 'Niet Aangeboren Hersenletsel', NAH, genoemd. Dit is al het hersenletsel dat is opgetreden na de geboorte.

fotoserie

Via zijn eigen netwerk en via dat van NAH-deskundige Jenny Palm kwam Jan in contact met lotgenoten die hij geportretteerd heeft. De meeste mensen in de serie hebben hun NAH aan een aandoening te danken. Botte pech, maar er zijn geen schuldigen. Jan behoort zelf ook tot die groep. Maar, wat Jan het meeste zal bijblijven zijn de lotgenoten die door toedoen van anderen in deze situatie terecht zijn gekomen. Hij doelt daarmee op verkeersslachtoffers en geweldslachtoffers, bijvoorbeeld een Marokkaanse jongen

die vanwege zijn homoseksualiteit systematisch in elkaar geslagen is, of een politieagente die tijdens haar werk mishandeld is.

Jan heeft de fotoserie opgedragen aan Dirk Beijk, verpleegkundige van de afdeling neurochirurgie van het Leids Universitair Medisch Centrum, de man aan wie Jan denkt zijn leven te danken te hebben, doordat die op het juiste moment ingreep bij de complicaties die zich voordeden na zijn operatie.

missie

Deze serie portretten is de meest persoonlijke serie die Jan gemaakt heeft; het gaat over hemzelf en het feit dat hij niet alleen staat in dit verhaal. Het maken van de serie heeft voor hem helend gewerkt, omdat hij door de verhalen van de anderen zijn eigen situatie in een perspectief kon plaatsen en ging beseffen dat het allemaal nog erger kan. Met deze serie wil hij het besef overbrengen dat je leven zomaar van de ene op de andere dag kan veranderen. Ook wil hij duidelijk maken dat dit soort letsel bestaat, met alle impact van dien, omdat het niet direct zichtbaar is. Hij wil 'het niet-zichtbare zichtbaar maken'. Om het onzichtbare te onderstrepen hebben alle mensen op de foto's hun ogen dicht en om zichtbaar te maken dat er wel iets aan de hand is hebben zij een pleister op hun hoofd.

'ik wil het niet-zichtbare zichtbaar maken.'

Timo

Timo heeft ook een brughoektumor en bezocht de expositie in Amstelveen, toen deze serie daar in 2019 geëxposeerd werd. Hij raakte met Jan in gesprek, waarna Jan vroeg of hij Timo mocht fotograferen voor de serie. In Jan's fotostudio op de zolder van zijn Amsterdamse woning stond de foto 'er in een paar klikken op'. Timo heeft in het dagelijks leven nog last van een flink aantal gevolgen, waarbij hij vooral

v.l.n.r. Frank (1964) – verkeersslachtoffer (1993) | Louise (1995) – herseninfarct (2017) | Marieke (1980) – geweldslachtoffer tijdens haar werk als politieagente (2015)

vermoeidheid noemt. Een revalidatietraject bij Heliomare heeft hem wel goed geholpen en weer wat energie teruggegeven, maar dan nog heeft het impact. Ondanks dit staat Timo positief in het leven. Door wat hij in het ziekenhuis heeft gezien realiseert hij zich dat het nog erger had gekund en de goede medische zorg hier zorgt voor het besef hoe goed we het hier hebben. Timo heeft aan de Birmese grens met vluchtelingen gewerkt en weet dat hij dit daar niet overleefd zou hebben. Hij vindt het mooi dat zijn foto deel uitmaakt van de serie die in De Gang hangt. Op deze manier kan hij een link leggen met het leven van zijn ouders Mieke en Gerard Kusters*. Hij raakte in het gesprek met Jan geïnspireerd door wat Jan zei en door zijn vader is hij geïnspireerd geraakt door de kunst in De Gang, dus voor hem zijn het wel twee inspiratiemomenten om te verbinden. 'Mijn vader heeft veel voor Jansje gedaan en De Gang is verbonden met Jansje, dus zo ben ik weer verbonden met mijn vader.' •

* *Beiden gedurende hun hele leven nauw verbonden met de doopsgezinde gemeente.*

Wegens de corona-crisis is Fotogalerie De Gang tijdelijk gesloten. Deze expositie en de geplande opening ervan zijn zodoende voorlopig uitgesteld.

mededelingen onder voorbehoud

vakantieweek Fredeshiem

Juni lijkt nog ver weg. In de winter en zelfs in de lente is het altijd moeilijk je voor te stellen dat het weer zomer wordt. En toch: voor we het weten is het juni, bloeit en geurt de hele natuur en zitten we weer op het terras van Fredeshiem onder de grote boom. Een week van volop activiteiten, onderling contact en toch voldoende rust volgt. Voor wie een andere manier van vakantievierden lastig is (door lichamelijke klachten, weinig geld, of geen reisgezelschap) is de vakantieweek van doopsgezind Haarlem een fantastische mogelijkheid.

Data: 12 t/m 19 juni.

Kosten: € 400 p.p en € 340 p.p voor (echt)paren.

Informatie & opgeven: Ada Blom, maatschappelijkwerk@vdgh.nl

06 55 12 50 35. Van harte welkom!

rectificatie

In het vorige nummer van ons magazine stond de naam van Christien verkeerd gespeld. Het moet zijn: Sijpesteijn.

Wie de volledige tekst van haar belijdenis wil hebben kan haar een mailtje sturen: chr.vanderminne@gmail.com

stilte en verzet

Op een woensdagmorgen zit ik in de doopsgezinde kerk in de Frankestraat. Ik doe daar mee aan de stiltemeditatie samen met zeven andere mensen. Het is daar midden in de stad altijd echt stil. Een enkele keer hoor je in de verte het dichtslaan van een deur en elke keer hoor je een korte tik, wanneer de klok in de kerk een minuut verschuift. Deze morgen dwalen mijn gedachten wat af. Het lukt mij niet mij puur en alleen op mijn ademhaling te concentreren. En zo bevind ik mij opeens met mijn gedachten veertig jaar eerder toen ik in deze zelfde ruimte over mijn

geloofsbelijdenis sprak. Toen, in de tijden van de protesten tegen kruisraketten en kernenergie, baseerde ik deze belijdenis op het denken van Dorothe Sölle, theologe en voorvechter van vrouwenemancipatie en de vredesbeweging.

Onlangs stuitte ik opnieuw op haar werk. Het heeft in die jaren niets aan actuele zeggingskracht verloren. In haar boek *Mystiek en Verzet* houdt zij een pleidooi, om, zoals zij dat noemt 'de weg naar binnen te gaan'. Op deze weg leer je te ervaren dat alle levende wezens en alle dingen op deze aarde onderling met elkaar verbonden zijn. Zij staat beslist niet alleen in deze gedachte. Ze bevindt zich in goed gezelschap van wijzen uit het soefisme, boeddhisme en christendom en in deze tijd van talloze milieuactivisten.

Die ervaring, zegt Sölle, leidt automatisch tot een houding van verzet.

Verzet tegen de verregaande polarisatie in onze samenleving. Verzet tegen de enorme kloof tussen arm en rijk, het onderscheid tussen zwart en wit, christen en moslim. Verzet ook tegen het almaar verder razen van onze samenleving, toenemende werkdruk en dominantie van het economisch denken.

En zo is het stil met elkaar zitten niet alleen een activiteit die mijzelf rust brengt en mijn bewustzijn versterkt. Het is ook een daad van verzet, klein en misschien niet hemelbestormend, maar het sterkt mij als ik hiervandaan straks weer naar buiten loop. Ik adem diep in en laat de lucht via mijn neus weer naar buiten stromen... Zachtjes wordt er drie keer op de gong geslagen.

Lieuwe Koopmans

Elke werkdag werden er op verschillende plaatsen in de stad stiltemeditaties aangeboden. Raadpleeg, gezien de omstandigheden: www.stadskloosterhaarlem.nl

zomerprogramma

De Werkgroep Zomerprogramma is alweer druk bezig. We gaan nu nog niet

vertellen wat de plannen zijn, maar geven wel vast de data door. Op veler verzoek op (een beetje) wisselende dagen:

- er is vier keer een ochtendprogramma met aansluitend een lunch: donderdag 9 juli, donderdag 16 juli, dinsdag 21 juli en donderdag 6 augustus. De lunches zijn Syrisch, Indonesisch en Ghanees;
- we gaan dit keer ook een hele dag op pad, trein, bus, boot. En dat doen we op dinsdag 28 juli;
- het traditionele slotdiner is op dinsdag 11 augustus met heel andere muziek dan in voorgaande jaren;
- we sluiten ook weer aan bij het Orgelfestival;
- in Fotogalerie De Gang zijn weer een aantal lunchconcerten.

boekpresentatie

Onder grote belangstelling vond op 1 februari de boekpresentatie plaats van *De Predikant en de Boeddha. Beschouwingen en heruitgave van Joost Halbertsna's Het buddyisme en zijn stichter uit 1843*.

De doopsgezinde predikant en taalkundige Joost Halbertsma (1789-1869) was de eerste die in Nederland het boeddhisme introduceerde met het boekje dat hij in 50 exemplaren liet drukken. Nu heeft uitgeverij Noordboek 1000 exemplaren opgelegd! Niet alleen de *Leeuwarder Courant*, ook dagblad *Trouw* besteedde uitvoerig aandacht aan de heruitgave.

De auteurs en de uitgever van het nieuwe boekje hielden korte inleidingen, Sjoukje Halbertsma en Marco bij de Vaate aan de vleugel zorgden voor een Fries muzikaal intermezzo. Kortom een boeiende middag waarin een historisch moment uit het cultureel erfgoed van doopsgezind Haarlem centraal stond.

duurzame kerk duurzaam eten

Jullie zijn bekend met de oesterzwammerij waar zowel doopsgezind Haarlem

als *Jansje* koffieprut aan leveren. *Jansje* maakt heerlijke gerechten van de op die manier geteelde producten. De initiatiefnemer daarvan is in Haarlem een 'Buurderij' gestart.

Een Buurderij is een verzameling boeren en andere voedsel producenten die via internet hun producten verkopen. De consument kan het dan een keer in de week op een centraal punt afhalen. Je ontdekt zo het lokaal lekkers uit je regio. Je kookt het hele jaar met verse producten, op het ritme van de seizoenen. Je koopt wat je wilt, wanneer je wilt, zonder verdere verplichtingen. Je betaalt een juiste prijs aan de producenten, die zo duurzaam kunnen leven van hun activiteit. In Haarlem zijn er nu een tiental producenten betrokken. Wie tijdens de kerstmarkt in De Gang is geweest heeft al kennis met ze kunnen maken.

Er is in Haarlem nu 1 afhaalpunt (de Dakkas). En er is duidelijk behoefte aan

meer. Hoe mooi zou het zijn als er in kerken in diverse buurten mini-buurderijen zouden ontstaan. En in *Jansje* de zelfgemaakte jammetjes en potjes honing uit de regio te koop zijn.

Plan was om in april een interactieve bijeenkomst te organiseren waar dit initiatief aan de orde gesteld zou worden, waarbij de bezoekers ook konden proeven van het lekkers. Alex Noord zou het een en ander vertellen over wat er in de bijbel over voedsel staat. Voor deze bijeenkomst zouden er vertegenwoordigers van alle kerken in Haarlem en omgeving uitgenodigd worden. Op onze website, in de Nieuwsbrief en via de sociale media houden we u op de hoogte.

collectedoelen

- april: *Alzheimerstichting* Stichting Alzheimer Nederland zet zich in voor mensen met dementie en hun

dierbaren. Dit doen ze met ongeveer 100 medewerkers vanuit het hoofdkantoor in Amersfoort, en met 3.500 vrijwilligers in het land. Samen werken aan een toekomst zonder dementie en aan de kwaliteit van leven van patiënten nu. Ze geven voorlichting over de ziekte van Alzheimer en andere vormen van dementie, bieden ondersteuning en komen op voor betere zorg voor mensen met dementie. Ze werken nauw samen met regionale en landelijke zorginstellingen en zamelen geld in voor onder andere wetenschappelijk onderzoek naar dementie.

• mei: *Gered gereedschap*

Door deze stichting krijgt tweedehands gereedschap weer een nieuw leven. Gered Gereedschap steunt al 35 jaar vakmensen in ontwikkelingslanden met gereedschap, kennis en kunde. Hun hulp is praktisch en concreet. Ze stellen goed gereedschap en de juiste machines ter beschikking. Ze zorgen voor gekwalificeerde leraren en bieden begeleiding van o.a. timmermannen, automonteurs en kleermakers naar zelfstandig werk. Met een goede vakopleiding zijn de mensen zelf in staat armoede achter zich te laten. Zij zien dit als de essentie van onze ondersteuning.

in memoriam

zr. A. Wierda-Groenewoud

Op 25 januari j.l. overleed het lid van onze gemeente zr. A. Wierda-Groenewoud. Zij werd 93 jaar. In het laatste bezoek dat ik aan haar bracht keek zr. Wierda helder terug op de verschillende facetten van haar leven. Daarover kon zij opmerkelijk genoeg, hoe verzwakt zij geestelijk ook was, met grote intensiteit en heldere stem vertellen. Belangrijk voor haar was haar man Wim geweest met wie zij lief en leed – en werk in het transportbedrijf – deelde. Zijn vroege overlijden betekende veel voor haar.

Het geplande concert 'Aanloop naar Pasen' met werken van J.S. Bach (1685-1750) door Marco bij de Vaate is voorlopig uitgesteld.

door Johannes Homan

de Heerenkamer

Het jaar is alweer bijna drie maanden oud en dat betekent dat de algemene ledenvergadering weer in aantocht is. Onze kassier is daarom samen met de verschillende commissies bezig om de begroting voor 2021 op te stellen. Daarnaast is hij druk doende om het financiële jaarverslag 2019 goedgekeurd te krijgen door onze accountant.

Dit jaar was er geen 'pijp', omdat er geen DK-leden zijn die aftreden. Dit is een geruststellende gedachte, want er staat ons als DK nog flink wat puzzelwerk te wachten. Zo zijn we onder andere bezig druk bezig om weer een vernieuwer en een (vaste) jeugdwerkbegeleider te werven. Verder hebben wij de banden met

Scratch Mattheüs passie op zaterdag 7 maart

Jansje aangehaald. Dat betekent concreet dat zij in het vervolg zorgen voor de inkoop van de koffie, thee en drankjes. Ook bakken zij in het vervolg de koekjes die wij in de Grote Vermaning krijgen gepresenteerd. Hierdoor kan *Jansje* een extra medewerker aannemen. Wij vinden dat heel goed nieuws! ●

laatste nieuws

- Op 27 mei staat onze ledenvergadering gepland. Gezien de omstandigheden is dit nu onder voorbehoud. Via onze website en de Nieuwsbrief houden we u op de hoogte.
- *De Wereld van Jansje* heeft op maandag 16 maart haar deuren gesloten. Zij volgt het beleid van De Hartenkampgroep in zake het aanbod van de dagbesteding.
- De Buitendag die op 20 april zou plaatsvinden is tot nader order uitgesteld.
- Na pasen gaat het reguliere studieverlof van ds. Herman Heijn in, medio augustus neemt hij zijn taken weer op. In principe verzorgt Willemien Ruygrok de komende twee edities van dit blad. ●

Van harte was zr. Wierda doopsgezind. Zij vond daar de vrijheid in geloof waarnaar zij gezocht had in haar jeugd. We gedenken haar met eerbied en wensen haar kinderen en kleinkinderen de kracht toe dit verlies te dragen.
ds. Alex Noord

overleden

- dhr. M. de Jong (Menso) 12 januari 2020, leeftijd 92 jaar te Haarlem
- mw. A. Wierda-Groenewoud (Netta) 25 januari 2020, leeftijd 93 jaar te Hillegom ●

In deze serie praten we met vier Nieuwe Haarlemmers over hun nieuwe leven. De tweede in de reeks is **Merhawi** (26) uit Eritrea

door **Nynke Sietsma**

‘Je moet vooruit kijken’

Merhawi liep weken door Sudan, Libië en kwam uiteindelijk met een bootje op Sicilië aan. Hij wilde naar Nederland. Vanwege de kippen.

Toen de Eritrese Merhawi zo'n zestien jaar oud was, moest hij het leger in, net als alle jongens en meisjes in zijn land. 'Ik ben via school naar soldaat gegaan', zegt hij. Zijn leven in het dorp waar hij woonde met zijn ouders, twee broers en zus bestond tot dan toe uit school, de kerk, muziek maken met de *krar* – een traditioneel muziekinstrument – en voetballen. Het leger, waar je vooral leert schieten, vond hij verschrikkelijk. Op een dag besloot hij niet meer te gaan.

slavernij

Human Rights Watch noemt Eritrea het Noord-Korea van Afrika. Volgens de wet is de minimumleeftijd voor de militaire dienstplicht 18 jaar, maar veel tieners worden al met hun zestiende gerekruteerd, of zelfs nog jonger. Vooral in plattelandsgebieden, waar Merhawi vandaan komt, zijn hogere opleidingen zeldzaam waardoor het leger kans ziet jonge jongens mee te nemen om ze gevechtstrainingen en gedwongen arbeid te laten uitvoeren. Een jonge gevluchte Eritrese mensenrechtenactiviste – ook meisjes moeten het leger in – omschreef haar land eens als een openluchtgevangenis, waar slavernij plaatsvindt omdat er geen einddatum voor de militaire dienst wordt aangegeven.

'Die dienst kan zomaar een leven lang doorgaan, er is dus geen sprake van jeugd.'

leven of dood

Merhawi wilde weg uit die gevechtstrainingengreep en ging zonder toestemming naar huis, vertelt hij. Hij kreeg de politie achter zich aan en zat twee dagen in de gevangenis. Zijn vader smeekte de politie om zijn zoon te laten gaan en zei daarbij: 'Mijn zoon wil een oplossing'. De politie liet hem gaan. Merhawi greep zijn kans en vluchtte naar Ethiopië. Na drie dagen lopen bereikte hij één van de vluchtelingenkampen. Daarna liep hij in drie weken naar Sudan. Dat was heftig, de mensen waren niet aardig voor vluchtelingen, zegt hij. Zeven maanden hield hij het er vol. 'Het was een beetje moeilijk daar.' Merhawi kwam vervolgens in Libië terecht. Hij bleef er twee maanden. Daarvan zegt hij indirect dat het een kwestie van leven of dood was, vier jonge medereizigers overleefden het niet. 'We hadden soms geen water, geen eten en het was heel heet.' Hij bleef er drie maanden voordat hij op een veel te kleine boot stapte en met vijftig mensen op Sicilië aankwam.

'Het was alsof ons leven opnieuw begon', zegt Merhawi stralend. Ruim vier jaar geleden kwam hij in Haarlem terecht. Hij is jong en energiek en wil graag werken. Maar een betaalde baan vinden gaat moeizaam. Hij redt het met wat vrijwilligerswerk in het Dolhuys. Nu wordt hij opgeleid tot loodgieter. Hij zit in een werk-leer-traject. 'Ik zit nu in niveau twee en moet nog tot vier.'

een probleempje

Het gaat goed met hem zegt hij, hij heeft het druk met zijn opleiding, vriendin en kind én bijna ex-vrouw. 'Het is een beetje ingewikkeld allemaal.' Merhawi, een energieke jongen, blitse sportschoenen en een groot houten christuskruis om zijn nek, vertelt dat hij graag naar Nederland wilde doorreizen toen hij in een kamp op Sicilië zat. Want in Nederland, zeiden ze in Eritrea, zijn veel kippen. En die kippen geven mogelijkheden. Je kunt ze verkopen, of hun eieren verhandelen. Verder kende hij alleen de boter uit Nederland. Die verkochten ze in Eritrea, zegt hij.

'Ik ben blij. Ik heb een vriendin en een baby, hij heet Noah.' Zijn vriendin is ook Eritrese, ook zij is in haar eentje gevlucht. Ze leerden elkaar in Nederland kennen. Er was alleen een probleempje. Merhawi was al getrouwd, nog in Eritrea, voor de familie. 'We waren niet verliefd.' Hij vroeg in Nederland gezinshereniging aan, voordat hij verliefd werd op zijn vriendin. Zeven maanden geleden kwam zijn vrouw daadwerkelijk naar Nederland, terwijl zijn vriendin zeven maanden zwanger was. Dat maakte de situatie best een beetje lastig, zegt hij. Zijn vrouw woont bij hem, maar liever woont hij bij zijn vriendin en hun baby. 'Eerst was mijn vrouw boos en chagrijnig, nu niet meer. We hebben veel gepraat. Ze wil scheiden, net als ik. Ze vindt ook dat we heel jong trouwden en dat het alleen maar voor de familie was. Mijn vriendin en vrouw zijn gelukkig als zussen.' Merhawi's broertje is nu ook in Nederland, ook hij woont bij hem in huis. 'Het was gek om hem na al die jaren weer terug te zien. Hij was opeens langer dan ik.'

oogcontact

Het raast aan Nederland vindt Merhawi dat vrouwen met vrouwen kunnen trouwen. 'Daar snap ik niets van.' Dat mensen oogcontact maken vindt hij geweldig. 'Ik vind dat zo mooi. In mijn land kijkt niemand elkaar aan. Als je praat met een baas of een oudere, moet je naar beneden kijken. Hier kijken we elkaar in de ogen. En met Nederlanders kun je alles bespreken. Als ik een probleem heb, kan ik het met mijn vrienden, mijn burens of zelfs met mijn baas bespreken. Dan is mijn probleem weg.' Hij denkt niet graag terug aan zijn vlucht uit Eritrea en hij ligt er gelukkig niet wakker van. Zijn vriendin wel. Ze heeft regelmatig last van nachtmerries. Dan schiet ze overeind in haar slaap omdat ze beelden van mannen met wapens in de Sahara in haar dromen ziet. 'Ik heb daar gelukkig zelf geen last van. We moeten echt naar de toekomst kijken. Gelukkig gaat het al een beetje beter met haar.' ●

TEE Haarlem Abraham

Bart Stobbelaar

gebod & Lot (bij Genesis 19)

Lot en Abraham stonden ooit op een snijpunt van bestaan, Lot kiest de vruchtbare vlakte rond de steden Sodom en Gomorra. Wonen in de nabijheid van een stad als veilige haven. Voor Abraham bleef het gebergte en de onherbergzaamheid over. De namen Sodom en Gomorra klonken dreigend.

Nu is het zover. Lot zit in de stadspoort van Sodom, als een soort poortwachter van de gerechtigheid. Twee naderende godsboden biedt hij onderdak. Immers Lot weet nog van het gebod van de gastvrijheid, meegenomen uit zijn ervaring onderweg met Abraham. Hoe belangrijk is het niet om in de onherbergzaamheid die het leven kan zijn een schuilplaats te weten. Vandaar dat het gebod van de gastvrijheid centraal staat. Een vreemdeling moet je onderdak bieden, hoe dan ook.

Maar dat gebod, die leefregel, is totaal verdwenen uit de stad Sodom. In elk mens wordt dreiging gezien of een object om er zelf beter van te worden. Zo wordt de stad Sodom getekend. Ieder voor zich en geen gebod. Ieder aan z'n eigen lot overgelaten. Heel Sodom wilde zich vergrijpen, op welke manier dan ook, aan de twee gasten van Lot. Zij willen die twee godsboden 'bekennen', staat er letterlijk, 'gemeenschap hebben met' betekent dat in heel die dubbelzinnigheid die dat woord oproept. Maar, let wel, het gaat hier niet om hun lust, maar om hun gretig gewelddadig optreden tegen de mens als vreemdeling. Gemeenschap i.p.v. gemeenschap, als kenmerk van de stad, heel Sodom en heel Gomorra, niemand uitgezonderd staat er veelbetekenend.

De stad komt er in de bijbelse verhalen slecht vanaf, want getekend door onherbergzaamheid. De redding moet uit het gebergte komen, waar gerechtigheid bestaat uit herbergzaamheid en gastvrijheid. Lot koos er ooit voor om in de nabijheid van de stad te wonen want op het oog ben je er geborgen. Niet dus. Lot met zijn twee dochters wordt uiteindelijk door de beide godsboden gered uit de stad. Daarna wordt de stad omgekeerd. Sodom en Gomorra worden zo tot de spreekwoordelijk plaats van onheil bij uitstek.

Tegelijkertijd is er dé Stad het bijbelse toekomstvisioen, Jeruzalem. Plaats waarnaartoe de volken optrekken en vrede beleven. Dat is nog een lange weg te gaan, toen zowel als heden ten dage. ●

Pelgrimsreis

door Maan, Fenna & Ianthe

Afgelopen voorjaarsvakantie zijn de jongeren van Sneel weer op jongerenpelgrimage geweest. Het was de 18e keer en bleek weer een geweldige reis.

Maan over de reis

We vertrokken met twee busjes vanaf Sneel richting het Duitse Bremerhaven waar we een introductie in het thema – de Hanzesteden – kregen en een eerste museum hebben bezocht. Hier hebben we een van de belangrijkste transportmiddelen uit die tijd kunnen zien: het koggeschip. Deze schepen werden volgeladen met vracht

en voeren de Noord- en Oostzee af om goederen van de ene naar de andere stad te verplaatsen. Dit zou deze reis niet het enige museum zijn dat we bezochten. We hebben ook veel andere dingen gedaan. Zoals rondleidingen door Hamburg en Lübeck, bezoeken gebracht aan het vliegveld en het voetbalstadion en hebben we een

musical bijgevoerd!

Dit laatste was voor mij wel een van de hoogtepunten van de reis; een voorstelling met spel, zang, dans en acrobatiek waarbij alles in z'n eigen licht stond, maar toch één geheel was geworden. Voor mij was het de eerste keer dat ik zoiets mee heb mogen maken, en dat is waarom ik

altijd zo uitkijk naar de pelgrimsreis. Elk jaar is het weer anders, maar er zijn altijd zo veel vernieuwende ervaringen dat de week voorbijvliegt. Naast alles wat we doen gaat het bij zo'n reis natuurlijk ook heel erg om de mensen die mee zijn, en dit jaar was de groep weer heel leuk. Er was veel diversiteit in leeftijd, maar het is toch altijd mooi om te zien dat iedereen gezellig met elkaar om weet te gaan. Iets dat zeker in Hamburg getest werd toen we met z'n allen in een zaal moesten slapen, waar niet veel ruimte over was nadat iedereen een matje op de grond had liggen.

Fenna over de reis

De pelgrimsreis begon al goed met Phia die *The final countdown all instruments out of tune* afspeelde op Jonas zijn box. We hebben op de pelgrimsreis heel veel gezien en gedaan. In een week hebben we een stadstour in Hamburg gehad, naar de vismarkt geweest, meegedaan aan een kerkdienst, naar monument van Menno Simons gegaan etc.

De groep was heel gezellig en bijna altijd aan het lachen. Al hadden we uiteindelijk niet super veel vrije tijd toch had iedereen het volgens mij wel altijd naar zijn zin. Ik persoonlijk was nogal moe van alles, elke avond. Mijn hoogtepunten waren zeker de mooie gebouwen die ik zag en de hele geschiedenisles. Ik weet zeker dat als ik zou willen ik een werkstuk zou kunnen maken over de Hanze, met alleen mijn herinneringen. Ik vond het voetbalstadion in Hamburg ook heel indrukwekkend. Hamburg was mijn tweede pelgrimsreis en net zoals mijn eerste gaat dit me natuurlijk altijd bijblijven. Als ik niet mee was gegaan met de pelgrimsreizen zou ik waarschijnlijk nooit zulke dingen meemaken en dat blijft voor mij het gaafste. We hebben heel veel geluk

met Herman, Joep en al helemaal met Nathalie. En pluspunt is dat ik natuurlijk ook heel veel mooie foto's heb kunnen maken.

Ianthe over de reis

Voor mij was het weer een fijn avontuur met lieve mensen. Herman Heijn heeft weer prachtige verhalen verteld en we hebben weer een hoop musea bezocht. Veel lopen door de steden en te horen krijgen over hoe gebouwen zijn gebouwd en steden zijn ontstaan. We hebben een plek bezocht waar zeemannen (en vrouwen) kunnen verblijven voor een paar uur. Dat was echt heel bijzonder, de hele groep was voor mijn gevoel, helemaal in de sfeer van hoe hard de zeelieden werken.

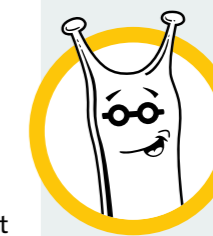
onder de loep

Joep Stassen

gedenksteen voor een kerkvader

Op de terugweg van de pelgrimsreis – dit jaar waren we in Duitsland en trokken we langs de Hanzesteden Bremen, Hamburg en Lübeck – deden we de plek aan waar volgens de overlevering Menno Simons zou zijn gestorven. Ik wist van het kerkje in Witmarsum waar hij gepreikt zou hebben en waar het allemaal begonnen is, maar deze plek, net buiten Bad Oldesloe in de Duitse deelstaat Sleeswijk Holstein was nieuw voor mij.

'Menno Simons overleed op 31 januari 1561 op 65-jarige leeftijd op het landgoed Fresenburg in het intussen verdwenen gehucht Wüstenfelde, een toenmalig toevluchtsoord voor doopsgezinden,' schrijft Wikipedia. Hier is inderdaad geen gehucht te bekennen, er is niets, we staan in the middle of nowhere. De weg werd een onverhard pad en het pad verdween in het uitgestrekte weiland voor ons. Links een bomerrij, rechts een diepliggende beek. Het is zoeken naar onze kerkvader.

Jeugd- en jongerenhuis Sneel
Peuzelaarsteeg 4
2011 Hv Haarlem | 023 534 34 08
sneel@vdgh.nl

Hoe fijn het eigenlijk is dat wij hier op het land dankzij hen onze pakketjes en nog belangrijker onze dagelijkse maaltijden in huis hebben. Ja, ik voelde een hele hoop dankbaarheid. Ook voor alle verdere dingen die we mochten bezoeken. ●

Zelfs op de aangegeven plek duurt het even voordat we een gedenksteen gewaar worden. Terwijl enkele jongeren zich wagen over een omgevallen boom die een brug heeft geslagen tussen de oevers van de beek, vindt een andere jonge pelgrim tussen struiken en hagen een manshoge stenen paal. Het lijkt een grenspaal. Maar nu we er met z'n allen met onze neus bovenop staan kunnen we er zeker van zijn: in de groen uitgeslagen steen lezen we: menno simonis en daaronder: 1492-1559. Dus hier op deze plek zou hij zo'n 500 jaar geleden in elkaar gezakt zijn. De man die 'de boel bij elkaar wilde houden' en de losgeslagen dopers tot de orde riep, die volgelingen kreeg en de leider van een geloofsbeweging werd. Terug in de auto bedenk ik me dat een grenssteen wel heel toepasselijk is voor de man die besloot alle geweld af te zweren en met de wederdoop openlijk brak met de kerk. Menno Simons had een grens getrokken. Ik moest even terugdenken aan de Pelgrimsreis 2019 in Italië. Toen deden we de plek aan waar een andere kerkvader, Petrus, gestorven zou zijn. Daar in Vaticaanstad staat nu de St. Pietersbasiliek. Het verschil met de stenen paal kan niet groter zijn. ●

kerkdiensten onder voorbehoud

zondag 5 april

Grote Vermaning ds. A.J. Noord
palmпасen

donderdag 9 april

Spaar & Hout ds. A.J. Noord
15.00 uur
Grote Vermaning ds. H.S.J. Heijn
witte donderdag, 19.30 uur

zondag 12 april

Grote Vermaning ds. H.S.J. Heijn
Kleine Vermaning ds. Alex Noord
pasen

zondag 19 april

Kleine Vermaning ds. L. Penner

zondag 26 april

Grote Vermaning ds. A.J. Noord
m.m.v. de cantorij

zondag 3 mei

Grote Vermaning dienst door
voorbereidingsgroep leden
Kleine Vermaning br. W.N. Grimme

zondag 10 mei

Grote Vermaning ds. A.J. Noord
themadienst

zondag 17 mei

Kleine Vermaning ds. A.J. Noord

zondag 24 mei

Grote Vermaning br. W.N. Grimme

dinsdag 26 mei

Spaar en Hout ds. A.J. Noord
15.00 uur

zondag 31 mei

Grote Vermaning ds. A.J. Noord
pinksteren

zondag 7 juni

Grote Vermaning ds. A.J. Noord
Kleine Vermaning br. C. Ofman

adressen

Grote Vermaning
Frankestraat 24, 2011 HV Haarlem
Kleine Vermaning
Postlaan 16, 2101 VE Heemstede
Spaar en Hout
Kleine Houtweg 139, 2012 CG Haarlem

vervoer naar de diensten

Kunt u niet zelfstandig naar de diensten komen dan kunt u gebruik maken van Ataxi. De heer Ali Mobayen van Ataxi brengt u van en naar de kerk. Ataxi is een eenmansbedrijf, dus als het kan vooraf reserveren. Dit doet u op nummer 06 24 59 07 99. U hoeft niet af te rekenen. Als u zegt dat u bij de VDGH hoort gaat de rekening automatisch naar de administratie en wordt betaald uit het 'taxifonds'. Schroom niet te bellen, het is ervoor!

gebedsgroep en -intenties

Iedere 2e en 4e zondag van de maand is er vóór de dienst in de bibliotheek

aanvang 10.30 uur,
tenzij anders aangegeven

een gebedsgroep. U kunt binnenlopen vanaf 10.00 uur. Gebedsintenties voor de voorbeden kunt u sturen naar: administratie@vdgh.nl

stiltemeditatie – onder voorbehoud

Iedere woensdag in de Grote Vermaning Voor een inspirerend stiltemoment halverwege de week bent u iedere woensdag van harte welkom in de doopsgezinde kerk.

Ingang vanaf de Grote Houtstraat 43, bij De Gang, naast *De Wereld van Jansje*.
www.stadskloosterhaarlem.nl

opbrengst collectes

- Centrum € 301,80
- Zuid € 72,40
- Inloophuis Almere € 511,15

colofon

Doopsgezind Haarlem is een twee-maandelijkse uitgave van de Vereenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem
redactie Herman Heijn & Willemien Ruygrok
druk Drukkerij Trepico, Nijkerk
foto's Herman Heijn, tenzij anders vermeld

oplage 900

ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordeloor Haarlem
Het volgende nummer verschijnt op 30 mei. Kopij uiterlijk 28 april zenden aan communicatie@vdgh.nl of aan VDGH Frankestraat 24, 2011 HV Haarlem, telefonisch contact 023 532 18 83.

Een vrijwillige bijdrage voor *Doopsgezind Haarlem* is welkom op rekeningnummer NL82 ABNA 05 61 23 48 76 t.n.v. de Vereenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem, o.v.v. 'Doopsgezind Haarlem'.
www.doopsgezindhaarlem.nl | www.vdgh.nl